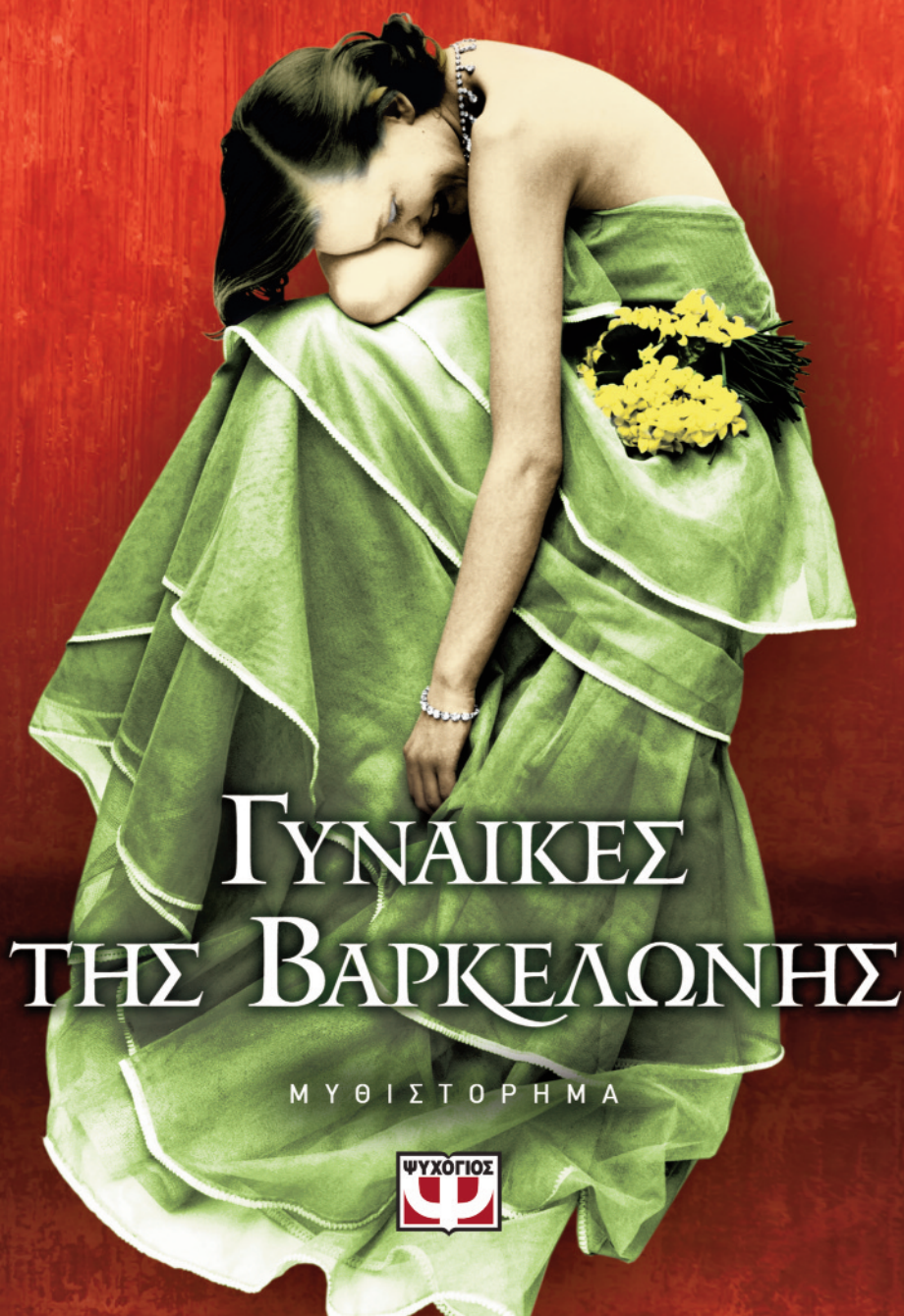


ΚΑΡΕ ΣΑΝΤΟΣ



ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ



ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: HABITACIONES CERRADAS

Από τις Εκδόσεις PLANETA, Βαρκελώνη 2011

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Γυναίκες της Βαρκελώνης**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Care Santos

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Βασιλική Κνήτου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Γεωργοστάθη

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Ηλίας Μασούρης

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Σταμάτιος Κοτσάτος & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ηλιόπουλος Θ. – Ροδόπουλος Π. Ο.Ε.

© Care Santos (www.caresantos.com), 2011

Translation rights arranged by Sandra Bruna Agencia Literaria, SL.

All rights reserved.

© Φωτογραφία εξωφύλλου: N. Parkinson/Corbis/Apeiron photos

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2012

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2012, 2.500 αντίτυπα

ISBN 978-960-496-529-8

Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών χλωρίου και φιλικό προς το περιβάλλον.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΚΑΡΕ ΣΑΝΤΟΣ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ

*Μετάφραση από τα ισπανικά:
Βασιλική Κνήτου*



*Για τα παιδιά, τα εγγόνια και τα δισέγγονα
των παιδιών μου, που δε θα ξέρουν καν ποια ήμουν.*

Υποσχέσου μου πως όταν πεθάνεις
θα βρεθεί κάποιος να με ειδοποιήσει.

Έμιλι Ντίκινσον

Ο χρόνος, το μόνο θέμα.

Γιασμίνα Ρεζά

Απούσα Τερέσα, 1936

Τοιχογραφία, 300 x 197 εκ.

Επί του παρόντος μη επισκέψιμη

Η Τερέσα Μπρουσές υπήρξε το μεγάλο πάθος, κι απ' ό,τι λέγεται, και η μεγαλύτερη δυστυχία στη ζωή του ζωγράφου Αμαντέο Λαξ. Από τα τριάντα εφτά πορτρέτα που της έκανε, μόνο το ένα τρίτο χρονολογείται στην περίοδο των οχτώ χρόνων που διήρκεσε ο γάμος τους. Το πιο ασυνήθιστο απ' αυτά – θεωρούμενο μάλιστα το κορυφαίο έργο του καλλιτέχνη – είναι αυτή η μεγάλων διαστάσεων τοιχογραφία, που φιλοτεχνήθηκε κατά τη διάρκεια των εργασιών ανακαίνισης του αίθριου της οικογενειακής κατοικίας και χρονολογείται στο 1936 – κατά πάσα πιθανότητα στις αρχές του καλοκαιριού. Η τεχνική που χρησιμοποιήθηκε είναι η γνωστή ως «νωπογραφία», κατά την οποία ο καλλιτέχνης ζωγραφίζει με υδατοχρώματα πάνω σε μία επιφάνεια επικαλυμμένη από υγρό ακόμη κονίαμα – τεχνική που ο Λαξ εφάρμοσε εδώ για πρώτη και, παραδόξως, για τελευταία φορά. Στο συγκεκριμένο έργο το μοντέλο παριστάνεται από τη μέση κι επάνω, με τον κορμό συνεστραμμένο και το πρόσωπο σχεδόν σε προφίλ. Κοιτάζει προς κάποιο σημείο εκτός κάδρου, με μια έκφραση ανησυχίας ή ίσως και αποπροσανατολισμού. Η συνολική αίσθηση τονίζεται από τη χρωματική κλίμακα που χρησιμοποιήθηκε – δεσπόζουν τα σκοτεινά χρώματα: μπλε, μαύρο, ώχρα, λουλακί... – κι απ' τις τραχιές, σχεδόν απρόσεκτες, πινελιές με τις οποίες αποδίδονται κάποιες λεπτομέρειες, όπως τα μαλλιά ή τα χέρια. Πρόκειται για ένα στοιχείο παράδοξο, μόνη εξαίρεση στο σύνολο του έργου ενός ζωγράφου σχολαστικού, που πάντοτε έδινε ιδιαίτερη προσοχή στο περι-

γραμμα και στο σχέδιο και που στην προκειμένη περίπτωση φαίνεται για μοναδική φορά στην καλλιτεχνική του πορεία να προσεγγίζει τον εξπρεσιονισμό με τρόπο πρωτόγνωρο. Έχουν, φυσικά, γραφτεί πολλά για το στίλ του συγκεκριμένου έργου, το οποίο η πλειονότητα των ειδικών αποδίδει στην κρίσιμη φάση κατά την οποία το εμπνεύστηκε ο καλλιτέχνης: μόλις λίγο καιρό αφότου το μοντέλο εγκατέλειψε το ζωγράφο για κάποιον άλλο άντρα. Δυστυχώς, η νωπογραφία δεν εκτίθεται στο κοινό, καθώς βρίσκεται στο εσωτερικό της πάλαι ποτέ κατοικίας του καλλιτέχνη, η μετατροπή της οποίας σε μουσείο περιμένει εδώ και αρκετά χρόνια τη συγκατάθεση των Αρχών, μεταξύ των οποίων και της αυτόνομης κυβέρνησης της Καταλωνίας, την οποία ο Λαξ όρισε κληρονόμο της οικίας και του έργου του.

*Θησαυροί της καταλανικής τέχνης,
Εκδόσεις Παμπαλιούγα, Μαλγκράτ ντε Μαρ, 1987*

Από: Σιλβάνα Τζεντίλε
Ημερομηνία: 8 Φεβρουαρίου 2010
Προς: Βιολέτα Λαξ
Θέμα: Σημαντικό

Δε γνωριζόμαστε. Λέγομαι Σιλβάνα και ζω με την οικογένειά μου στο Νέσο, ένα μικρό χωριό πλάι στη λίμνη Κόμο, στη βόρεια Ιταλία. Σας γράφω εκ μέρους της μητέρας μου, η οποία θα ήθελε να σας στείλει μια επιστολή. Θα είχατε την ευγένεια να μας δώσετε την ταχυδρομική σας διεύθυνση;

Περιμένω την απάντησή σας και σας στέλνω τους φιλικούς μου χαιρετισμούς.

ΣΙΛΒΑΝΑ

Νέσο (Ιταλία), 10 Φεβρουαρίου 2010

Αξιότιμη δεσποινίδα Λαξ,

Μάλλον θα νομίζετε πως ετούτο το γράμμα έρχεται από έναν άλλο κόσμο. Συγχωρήστε με που δε σας το στέλνω μέσω της διαβλημένα ταχείας οδού που έχουν θέσει στη διάθεσή μας τα μηχανήματα, αλλά είμαι από κείνες που εξακολουθούν να πιστεύουν ότι οι χειρόγραφες σελίδες περιέχουν πολύ περισσότερα από ένα απλό μήνυμα: τον παλμό του χεριού που τις γράφει, την υγρασία απ' το δάκρυ που τις συνοδεύει, ίσως ακόμα και το ρίγος απ' το συναίσθημα που τις γεννά. Θα σκέφτεστε πως αυτή που σας γράφει είναι μια γυναίκα απογοητευμένη απ' τη σύγχρονη εποχή ή αυτό που λένε μια λάτρις των παραδόσεων – και αναμφίβολα έχετε δίκιο. Θα πρέπει να φταίει ετούτο το μέρος όπου γεννήθηκα και που ελάχιστες φορές το έχω αφήσει, το οποίο με έκανε να πιστεύω στο σφάλμα πως ο κόσμος είναι αργός και γαλήνιος. Και στην ηλικία μου, για να σας πω την αλήθεια, προτιμώ να διατηρήσω αυτή την ψευδαίσθηση. Το μόνο που θέλω ακόμα να προσθέσω σ' ετούτη την εισαγωγή είναι οι ευχαριστίες μου για τη γενναιοδωρία σας. Αν θεωρείτε πως κάτι τέτοιο μπορεί να σας αποζημιώσει για το γεγονός ότι δώσατε σε μιαν άγνωστη τα προσωπικά σας στοιχεία, σας ομολογώ πως θα μου ήταν πολύ δύσκολο να σας πω το παραμικρό χρησιμοποιώντας αυτά τα άσχημα πλαστικά πλήκτρα.

Η υπόθεση για την οποία σας γράφω θα σας φανεί, κατ' αρχάς, ξένη προς τα ενδιαφέροντά σας: Πριν από λίγες εβδομάδες πέθανε η μητέρα μου. Ελπίζω πως θα μου δοθεί η ευκαιρία να σας πω τι άνθρωπος ήταν και πόσο αγαπούσε αυτό τον τόπο, στον οποίο ήρθε όντας ακόμη σχεδόν παιδούλα. Η απουσία της μας άφησε μια αίσθηση ερημιάς που τίποτα δεν μπορεί να κατενιάσει. Ίσως μόνο το να εκπληρώσουμε τις τελευταίες της επιθυμίες, παρόλο που αυτές είναι για μας –εμένα και την κόρη μου– τόσο παράδοξες όσο θα φανούν, υποθέτω, και σ' εσάς.

Αν και αρχικά δεν καταλαβαίναμε το λόγο, η μητέρα μου σας αναφέρει στη διαθήκη της. Η συγκεκριμένη ρήτρα δεν ήταν η μόνη που μας άφησε εμβρόντητες. Γι' αυτό και χρειαστήκαμε –εγώ τουλάχιστον– ένα σύντομο διάστημα προκειμένου να διασταυρώσουμε στοιχεία και να σιγουρευτούμε πως όλα όσα αρχικά θεωρήσαμε πλάσματα της φαντασίας ενός νου εξαντλημένου απ' τη ζωή ήταν στην πραγματικότητα τα θεμέλια της οικογενειακής μας ιστορίας και –απ' ό,τι υποψιάζομαι– και της δικής σας.

Όλα ετούτα, όπως καταλαβαίνετε, απαιτούν κάποιες ώρες συζήτησης. Υπάρχουν υποθέσεις που πρέπει να τις διαχειρίζεται κανείς προσωπικά, καθισμένος μπροστά σ' ένα στρωμένο τραπέζι και μ' ένα ωραίο τοπίο στο βάθος. Σας παρακαλώ να μου συγχωρήσετε τη λακωνικότητα. Δεν μπορώ να επεκταθώ περισσότερο σε ένα γράμμα. Ούτε καν σ' ένα αληθινό γράμμα, όπως αυτό.

Επομένως, Βιολέτα, κλεισμένη σ' ετούτο το φάκελο ταξιδεύει η επίσημη πρόσκλησή μου να μας επισκεφτείτε. Το σπίτι μας είναι ένα μικρό ειρηνικό καταφύγιο με θέα σ' ένα από τα πιο ειδυλλιακά τοπία του κόσμου. Μπορείτε να μείνετε όσο καιρό θέλετε, πέρα από κείνον που θα χρειαστούμε για να επιλύσουμε τα ζητήματα που μας αφορούν. Αν οι πληροφορίες που έχω για σας είναι σωστές, η κόρη μου, η Σιλβάνα, είναι πάνω-κάτω στην ηλικία σας. Αυτή διευθύνει τώρα το μικρό μας ξενοδοχείο, όπου γνωρίζω καλά πως έχει κρατήσει ένα δωμάτιο για εσάς. Θα πρέπει μόνο να μας υποδείξετε την ημέρα της άφιξής σας και θα φροντίσουμε να σας παραλάβουμε αυτοπροσώπως.

Θεωρήστε βέβαιο πως θα σας φερθούμε όπως σε συγγενή.

Με τη λαχτάρα αυτό να συμβεί σύντομα, σας χαιρετά στοργικά, η πάντα δική σας

ΦΙΟΠΕΛΑ ΟΤΡΑΝΤΕ

Από: Βιολέτα Λαξ
Ημερομηνία: 1 Μαρτίου 2010
Προς: Αρκάδιο Πέρεθ
Θέμα: Ταξίδι στην Ευρώπη

Αγαπητέ Αρκάδιο,

Αποφάσισα τελικά να ταξιδέψω στην Ευρώπη. Η Ντρίνα, η βοηθός μου, προσπαθεί να μου βρει εισιτήρια για την επόμενη εβδομάδα. Θέλω να μου πεις πόσες μέρες πιστεύεις πως θα πρέπει να μείνω, για να οργανώσω καλά τη διαμονή μου. Αυτό που με ενδιαφέρει πιο πολύ είναι να δω τη νωπογραφία της Τερέσα πριν την απομακρύνουν απ' τον τοίχο του παλιού αιθρίου, αλλά θα σε συνοδέψω – με την ιδιότητα της ειδικού, της κληρονόμου ή της φίλης (ό,τι χρειάζεσαι περισσότερο)– και σ' αυτές τις τρομερές συναντήσεις που μου λες. Σε προειδοποιώ πάντως: οι πολιτικοί μού προκαλούν ναυτία.

Εκτός αυτού, σκέφτομαι να πάω και στην Ιταλία. Η αρχική πρόθεσή μου ήταν να πάω πρώτα εκεί και μετά να πεταχτώ στη Βαρκελώνη, αλλά σήμερα το πρωί θυμήθηκα πως οι εργασίες ανακαίνισης ξεκινάνε όπου να 'ναι και δε θα ήθελα να χάσω την ευκαιρία να δω το κορυφαίο έργο του παππού μου στην αρχική του θέση. Πόσω μάλλον από τη στιγμή που πρόκειται για ένα έργο για το οποίο έχω μιλήσει, γράψει και αγορεύσει επί χρόνια.

Με λίγα λόγια, περιμένω νέα σου.

Φιλιά.

BIO

ΥΓ.: Φυσικά, αν με κεράσεις κανένα ποτήρι κρασί, θα σου μιλήσω για τις παράδοξες περιστάσεις υπό τις οποίες μια μυστηριώδης κυρία με κάλεσε στη λίμνη Κόμο. Σ' το ορκίζομαι, δεν κάνω πλάκα. Σκέφτομαι να πάω. Ο Ντάνιελ λέει πως είμαι τρελή. Α, ο Ντάνιελ σου στέλνει χαιρετίσματα. Τελευταία είναι τόσο απασχολημένος με το μυθιστόρημά του, που δεν έχει χρόνο ούτε για εμάς.

Από: Ντρίνα Γουόλντεν
Ημερομηνία: 1 Μαρτίου 2010
Προς: Βιολέτα Λαξ
Θέμα: Ευρώπη

Σου στέλνω συνημμένες όλες τις πληροφορίες που μου ζήτησες για τις πτήσεις προς Ευρώπη: Σικάγο-Βαρκελώνη και Βαρκελώνη – Όριο αλ Σέριο (Μπέργκαμο/Μιλάνο). Απ’ ό,τι βρήκα, αυτό το τελευταίο αεροδρόμιο είναι το πιο κοντινό στη λίμνη Κόμο, όπου σκοπεύεις να πας – σωστά; Πες μου αν προτιμάς να κάνεις τουρισμό στο Μιλάνο ή αν βολεύεσαι κι έτσι. Πρέπει ακόμα να μάθω πότε επιστρέφεις κι από πού.

Ξέρω πολύ καλά πως τα σιχαίνεσαι αυτά τα πράγματα, αλλά πρέπει να σε ρωτήσω κάτι. Όχι με την ιδιότητα της βοηθού αυτή τη φορά, αλλά της φίλης. Στο κάτω κάτω, η δεύτερή μου ιδιότητα προηγήθηκε κατά πολύ της πρώτης.

Αχ, Βιό, είσαι σίγουρη πως αυτό το ταξίδι δεν είναι στην πραγματικότητα μια φυγή; Δεν ξέρω τι να σκεφτώ – το αποφάσισες τόσο εσπευσμένα και σε μια τόσο παράξενη φάση. Δεν καταλαβαίνω γιατί φεύγεις ίσα ίσα τώρα που το Ινστιτούτο Τέχνης πρόκειται να εγκαινιάσει τη ΔΙΚΗ ΣΟΥ έκθεσή για τους προσωπογράφους. Κι αυτό που λες στο μήνυμά σου με μπερδεύει ακόμα πιο πολύ: «Να συνάψω ειρήνη μ’ ένα κομμάτι του παρελθόντος μου που άφησα να μου ξεφύγει»; Δεν μπορώ να σκεφτώ τι είναι αυτό το τόσο σημαντικό, που για χάρη του παραιτείσαι από την ικανοποίησή του να βγάλεις λόγο σ’ όλα τα μεγάλα κεφάλια τη μέρα των εγκαινίων. Ναι, ξέρω, λες πως αυτό είναι δευτερεύον, πως στην πραγματικότητα είναι πολλοί οι λόγοι που σε κάνουν να πας στην Ευρώπη, με πρώτη και καλύτερη τη νωπογραφία της Τερέσα, αλλά εγώ, όπως και να ’χει, δεν το καταλαβαίνω.

Ίσως και να ξεπερνάω τα όρια ακόμα και με την ιδιότητα της φίλης, αλλά υποψιάζομαι πως όλα ετούτα έχουν πιο πολύ να κά-

νουν με την κρίση για την οποία μου μίλησες τις προάλλες. Η δουλειά του Ντάνιελ, η έλλειψη πίστης σου στη σχέση σας, οι υποχρεώσεις που σου επιβάλλουν τα παιδιά... Όλα αυτά θα περάσουν, καλή μου. Ή θα αλλάξουν στην πορεία. Σε όλους μας συμβαίνει. Είναι μόνο θέμα χρόνου και θα τα δεις με άλλο μάτι. Με λίγα λόγια, ήθελα απλώς να σου πω ότι ανησυχώ πολύ για σένα. Έχω την εντύπωση ότι σου συμβαίνουν πολλά πράγματα συγχρόνως κι εγώ δεν καταλαβαίνω τίποτα.

Μου υπόσχεσαι πως θα προσέχεις πολύ τον εαυτό σου; Κι ότι θα απευθυνθείς σ' εμένα όποτε με χρειαστείς για οτιδήποτε πέρα από την οργάνωση του προγράμματός σου;

I

«Κάποια μέρα θα πω όλα όσα θυμάμαι και θα τρίζουν τα κόκαλα των νεκρών στους τάφους τους», ψιθύρισε κάποτε η Κόντσα στην αγαπημένη της Αουρόρα.

Η ζωή δεν της έδωσε και πολλές ευκαιρίες να καθίσει και να μιλήσει με την άνεσή της για ό,τι ήθελε. Αν και ίσως αυτός να είναι μόνο ένας απ' τους λόγους που η Κόντσα δεν είπε ποτέ σε κανέναν όλα όσα θυμόταν.

Δεν είπε ποτέ, για παράδειγμα, ότι το Σάββατο 24 Δεκεμβρίου του 1932 η κυρία Μαρία ντελ Ρουζέ Γκολορόνς, χήρα Λαξ, αφού παρακολούθησε τη λειτουργία των εννιά στην εκκλησία της Μπελέν, πέρασε ολόκληρη σχεδόν τη μέρα της επισκεπτόμενη τα *Μεγάλα Καταστήματα Ελ Σίγλο*. Πέρασε κάμποση ώρα στο παιδικό τμήμα λευκών ειδών του δευτέρου ορόφου, όπου αγόρασε ολόκληρη την προίκα του πρώτου εγγονιού της, που έμελλε να γεννηθεί στα μέσα της άνοιξης: πάνες από ρώσικο ύφασμα, μαντίλια στολισμένα με γιρλάντες, φανελάκια από βατίστα και ολλανδέζικο νήμα, ως και μισή ντουζίνα βαμβακερά μεσοφόρια με μπορντούρες και βολάν σε εγγλέζικο στιλ – για την περίπτωση που το εγγόνι ήταν κοριτσάκι. Στο τμήμα των παιχνιδιών διάλεξε ένα σκυλάκι που χοροπηδούσε, πολύ εντυπωσιακό, ένα χαρτονένιο αλογάκι και μια τενεκεδένια άμαξα με τα αλογάκια της να καλπάζουν. Έπειτα επισκέφτηκε τα είδη σπιτιού, όπου πήρε μια στράτα, ένα προστατευτικό κάλυμμα για το κρεβάτι, στολισμένο με μάλλινα πον πον, και μια κούνια με ουρανό, που ήταν από λυγαριά αλλά κόστιζε σαν να 'ταν

φτιαγμένη απ' το καλύτερο ξύλο. Ο όγκος των αγορών της φανέρωνε το πόσο λαχταρούσε να εφοδιάσει πλήρως το πρώτο παιδί του Αμαντέο, του πρωτότοκου γιου της, και της αγαπημένης του Τερέσα.

«Τα σημερινά παιδιά είναι πιο περίπλοκα απ' ό,τι άλλοτε, χρειάζονται περισσότερα πράγματα», έλεγε για να δικαιολογήσει τις αγορές της.

Πριν προχωρήσει παρακάτω, η κυρία στάθηκε μπροστά σε ένα διώροφο κουνκλόσπιτο, που κόστιζε δέκα πεσέτες. Για μια στιγμή η Κόντσα φοβήθηκε ότι αυτή η εικόνα θα ξυπνούσε μέσα της τις χειρότερες αναμνήσεις απ' την άτυχή της κόρη, τη Βιολέτα, αλλά ξαφνιάστηκε και πάλι ακούγοντάς τη να λέει: «Αυτό θα είναι το χριστουγεννιάτικο δώρο μου για την κόρη σου. Θα της αρέσει; Τι λες;»

Μια δεσποινίδα ντυμένη με την κομψή μαύρη στολή των υπαλλήλων του καταστήματος χαμογελούσε και στις δυο τους απ' την άλλη μεριά μιας ξύλινης βιτρίνας.

Η Κόντσα πλησίασε τα χείλη της στο αυτί της δόνια Μαρία ντελ Ρουζέ και με τη μεγαλύτερη δυνατή διακριτικότητα είπε: «Εγώ δεν έχω παιδιά, κυρία. Μάλλον θα λέτε για τη Λάγια, την κόρη της Βιθέντα, της μαγείρισσας».

«Ακριβώς! Αυτό το πανέμορφο κοριτσάκι με τα ολοζώντανα μάτια!» Η κυρία έδειξε να ενθουσιάζεται, αλλά αμέσως συνοφρυώθηκε πάλι. «Μπα, όχι. Δεν είναι καλή ιδέα. Αυτή τη μικρή δε θα την ενδιαφέρουν ακόμη τα κουνκλόσπιτα».

«ΜΑ είναι δώδεκα χρόνων», επισήμανε η Κόντσα, «και δεν είχε ποτέ της κάτι τέτοιο. Πιστεύω πως θα ενθουσιάζόταν».

«Όχι, όχι, όχι». Η κυρία απόδωξε την ιδέα σαν να της φαινόταν πια πολύ ενοχλητική και βάλθηκε να προχωράει, ξεχνώντας πέρα για πέρα το κουνκλόσπιτο.

Στο τμήμα με τα κουζινικά, ήθελε να τα διαλέξει όλα η πιστή της ακόλουθος. Αυτός ήταν κατά κάποιον τρόπο ο ρόλος της, η αιτία της εκεί παρουσίας της. Στα μάτια της κυρίας φαινόταν ως

παντογνώστρια σύμβουλος, μάντισσα μελλοντικών αναγκών, ακόμα και καταστροφών που θα μπορούσαν να αποφευχθούν με μερικά επιπλέον ψώνια. Στην πραγματικότητα ήταν η Τερέσα, η καινούργια κυρία του σπιτιού, που επέμενε να μην αφήνει η Κόντσα ούτε στιγμή μόνη την πεθερά της. Όχι μόνο τη συνόδευε και τη βοηθούσε όπου χρειαζόταν –η υγεία της ήταν πολύ ευαίσθητη πια– αλλά και πρόσεχε έτσι που η προχωρημένη άνοια της γερόντισσας να μην προκαλέσει προβλήματα στην οικογένεια.

Η κυρία Μαρία ντελ Ρουζέ –όρθια μπροστά σ' έναν εξυπηρετικό υπάλληλο που τους έδειχνε χύτρες και τσουκάλια με την ίδια περηφάνια που θα επιδείκνυε μετάξια και οργάντζες– μισόκλεινε τα μάτια, καλούσε κοντά της την Κόντσα με μια κίνηση του χεριού κι έλεγε: «Διάλεξε εσύ, που είσαι ειδική σ' αυτά τα θέματα».

Ποτέ δεν έμαθαν αν εκείνη η άγνοια ήταν πραγματική ή προσποιητή, αν και η Κόντσα υποπτευόταν πως η κυρία της ήξερε για το κουμάντο του σπιτιού περισσότερο απ' όσα παραδέχτηκε ποτέ στη ζωή της, και τα ολισθήματά της ήταν μάλλον αποτέλεσμα έλλειψης ενδιαφέροντος παρά ανικανότητας. Η ασθένειά της δε βοηθούσε καθόλου στο να διαλυθούν αυτές οι αμφιβολίες.

Εκείνο το απόγευμα, περιεργαζόμενη ένα τηγάνι στον πάτο του οποίου έβλεπε να αντανακλάται μια καρικατούρα του εαυτού της, είπε: «Θα χρειαστούμε τουλάχιστον μια ντουζίνα από δαύτα – έτσι δεν είναι, Κοντσιτά;»

Δίχως να ξέρει πώς, η υπηρέτρια κατάφερε να πάρουν μόνο δύο. Η κυρία επέμενε επίσης να πάρουν δύο χύτρες και τέσσερα κατσαρολάκια σε διαφορετικά μεγέθη, όλα από χυτοσίδηρο και επισμάλτωση της καλύτερης ποιότητας. Στην πραγματικότητα δε χρειαζόνταν τίποτε απ' όλα αυτά και οι κουζίνες ήταν ξέχειλες από κατσαρολικά, αλλά η κυρία Μαρία ντελ Ρουζέ θεωρούσε αδιανόητο να φύγει απ' το *Ελ Σίγλο* δίχως να έχει ξοδέψει τουλάχιστον δέκα πεσέτες στο τμήμα του ισογείου με τα κουζινικά.

«Οι χύτερες μού αρέσουν περισσότερο κι απ' τα μπριγιάν», συνήθιζε να λέει χαμογελαστή, ήδη απ' την εποχή που ξεχειλίζει από δύναμη και υγεία.

Εκείνη τη μέρα τής καρφώθηκε στο νου πως στο σπίτι χρειάζονταν επειγόντως ένα σετ από φίνα κρύσταλλα που κόστιζε πάνω από εκατό πεσέτες και που το πρόσθεσε στην παραγγελία της δίχως τον παραμικρό δισταγμό, τη στιγμή ακριβώς που ήταν έτοιμη να περάσει στο τμήμα γυναικείων ενδυμάτων, όπου θα έκανε την τελευταία πρόβα για το επίσημο ταγέρ που είχε παραγγείλει – στον ίδιο λογαριασμό είχε προσθέσει και μισή ντουζίνα μεσοφόρια από βατίστα και δύο κεντητά πουκάμισα. Η Μαρία ντελ Ρουζέ Γκολορόνς ήταν γενικώς τόσο δύστροπη ως χαρακτήρας που δεν μπορούσε να 'ναι σκλάβα κανενός, ούτε καν της μόδας, και σ' όλη της τη ζωή ντυνόταν θέτοντας ως κριτήρια την καθαριότητα, την άνεση και έναν καλαίσθητο συνδυασμό χρωμάτων, αλλά, πάνω που άρχισε να πλησιάζει προς το τέλος της ζωής της, βάλθηκε να φοράει *πολισόν** και φούστες με ουρά, που σάρωναν τα πατώματα.

«Η κομψή γυναίκα πρέπει να αποκαλύπτει μόνο τις μύτες των παπουτσιών της», δήλωνε ενώπιον του απελπισμένου βλέμματός της μοδίστρας, που μόλις πριν από λίγο τής είχε δείξει μερικά πατρόν της τελευταίας παριζιάνικης μόδας: κάτι πανωφόρια μ' ένα μόνο μανίκι, που η κυρία τα βρήκε πολύ παράξενα, όπως και τον όρο με τον οποίο τα περιέγραφε η υπάλληλος: «ασύμμετρα». «Αυτοί οι Γάλλοι δεν ξέρουν τι να πρωτοκάνουν προκειμένου να τραβήξουν την προσοχή μας», είπε, περνώντας έπειτα σε άλλο θέμα.

Η Κόντσα την ακολουθούσε μέσα στο γεμάτο εμπορεύματα κατάστημα, ευτυχισμένη σαν μικρό παιδί. Απ' τη χρονιά που εί-

*Polisón (από το γαλλικό *polisson*): βοηθητικό ένδυμα, είδος δικτυωτού κορσέ από σκληρό υλικό, που χρησιμοποιούνταν προκειμένου να δοθεί όγκος στο πίσω μέρος της φούστας ή του φορέματος. (Σ.τ.Μ.)

χε πεθάνει η Βιολέτα, δεν είχε ξαναδεί ποτέ την κυρία της τόσο ενθουσιασμένη με τις χριστουγεννιάτικες προετοιμασίες. Αναμφίβολα, τα αναμενόμενα γεννητούρια ευθύνονταν σε μεγάλο βαθμό γι' αυτή της την καλή διάθεση. Χάρη σ' αυτό το γεγονός, το σπίτι θύμιζε λιγάκι άλλες εποχές, τότε που ακόμη δεν είχε έρθει να εγκατασταθεί ανάμεσά τους η σιωπή.

Μετά τα ψώνια της, η κυρία Μαρία ντελ Ρουζέ θέλησε να ξεκουραστεί λιγάκι στην καφετέρια. Τακτοποίησε την ουρά της φούστας της σε ένα απ' τα καθίσματα, ζήτησε απ' την Κόντσα να της φέρει από την αίθουσα ανάγνωσης ένα περιοδικό μόδας –«αλλά όχι γαλλικό», τόνισε– και ζήτησε ένα ποτήρι νερό και μια μερίδα κροκέτες. Δήλωσε επίσης την επιθυμία της να δει τον ιδιοκτήτη του καταστήματος, τον οποίο σκεφτόταν να χαιρετήσει, όπως έκανε κάθε φορά που επισκεπτόταν την επιχείρηση.

«Κάθισε, Κοντσιτά, μη μου προκαλείς εκνευρισμό», είπε δείχνοντας την άλλη καρέκλα.

Ο δον Οκτάβιο Κόντε εμφανίστηκε τη στιγμή που εκείνη γεύονταν τη δεύτερη κροκέτα, ακριβής και ευγενικός όπως πάντα.

«Η οικογένειά σας; Καλά;» ρώτησε σκύβοντας για να φιλήσει το χέρι της αγαπημένης του Μαρία ντελ Ρουζέ.

«Κουτάξτε τι ατυχία!» είπε εκείνη. «Μόλις έμαθα ότι η Κοντσιτά δεν έχει παιδιά».

«Στην ηλικία μου μάλλον εγγόνια θα έπρεπε να έχω», αστειεύτηκε η υπηρέτρια, η οποία γνώριζε τον δον Οκτάβιο από τότε που ήταν ακόμη παιδί. Και, ψιθυρίζοντας στο αυτί της κυράς της, πρόσθεσε: «Είναι ο Οκτάβιο. Θα παραξενευτεί που του μιλάτε στον πληθυντικό».

Ο Οκτάβιο χαμογελούσε όλο κατανόηση, αν και διακρινόταν μια κάποια ανησυχία, ή ίσως και μια κάποια λύπη, στον τρόπο που σουφρώνε τα χείλη καθώς κοιτούσε τη μητέρα του καλύτερου του φίλου. «Η Κοντσιτά είναι, κατά κάποιον τρόπο, η μητέρα όλων μας», αποκρίθηκε. «Όπως θα 'ναι και για την τρίτη γενιά, που βρίσκεται ήδη καθ' οδόν».

«Έτσι είναι, πράγματι, έτσι είναι», απάντησε η Μαρία ντελ Ρουζέ με βλέμμα αφηρημένο, πριν συνέλθει και πάλι ξαφνικά. «Μα, πώς το ξέρετε;»

Ο Οκτάβιο σαν να τινάχτηκε λιγάκι απ' το ξάφνιασμα. Ήταν μια κίνηση μάλλον αδιόρατη, που μόνο μάτια εξασκημένα στην παρατήρηση, σαν εκείνα της Κοντσίτα, μπορούσαν να αναγνωρίσουν.

«Γιατί ο γιος σας κι εγώ είμαστε φίλοι απ' το σχολείο ακόμη. Γνωριστήκαμε στο οικοτροφείο των Ιησουιτών στη Σαριά. Ξέρετε τώρα», προσπάθησε να γελάσει, αλλά το γέλιο του βγήκε βεβιασμένο, «τα βάσανα της στρατιωτικής ζωής σφουρηλατούν μεγάλες φιλίες».

«Μα, ναι, το οικοτροφείο». Η Μαρία ντελ Ρουζέ, συστρέφοντας τα μάτια, σταύρωσε τα πόδια της κάτω απ' τη φούστα, παίρνοντας μια πιο άνετη στάση. «Πώς μου άρεσε να έρχομαι να σας επισκέπτομαι τις Κυριακές», αναστέναξε όλο νοσταλγία.

«Κι εμάς μας άρεσαν οι Κυριακές», συνέχισε ο Οκτάβιο, «αλλά για διαφορετικούς λόγους, φοβάμαι: χάρη στην παρουσία των συγγενών μας, οι ιερείς μεταμορφώνονταν σε ανθρώπινα πλάσματα. Πόσο ζηλέψαμε τον Αμαντέο όταν γλίτωσε από δαύτους! Ανέκαθεν ήταν πιο έξυπνος απ' όλους εμάς. Και αναμφίβολα εξακολουθεί να είναι».

Βιαστικά, θέλοντας να αποφύγει αυτό το ακανθώδες ζήτημα, η κυρία άλλαξε θέμα συζήτησης. Δεν της άρεσε να μιλάει για τα χρόνια που ο γιος της ήταν μαθητής των Ιησουιτών στη Σαριά.

«Έξυπνος, πράγματι», μουρμούρισε η Μαρία ντελ Ρουζέ δαγκώνοντας μια κροκέτα, «κρίμα που έχει γίνει τόσο ακοινωνήτος, δε συμφωνείτε; Μα, για τι πράγμα μιλούσαμε; Α, ναι. Θα περάσετε τις γιορτές με την οικογένειά σας;»

«Φοβάμαι πως όχι», απάντησε ο Οκτάβιο, τρίβοντας νευρικά τα χέρια του – μια κίνηση ασυνήθιστη για κείνον. «Αύριο κιάλας αναχωρώ για τη Νέα Υόρκη, όπου θα ξεκινήσω δική μου επιχείρηση».

Η Μαρία ντελ Ρουζέ άνοιξε τα μάτια της τόσο πολύ, που το μέτωπό της ζάρωσε σαν ακορντεόν. Κι ακόμα πιο έκπληκτη φάνηκε η Κόντσα.

«Στη Νέα Υόρκη; Για πολύ καιρό;» ρώτησε η υπηρέτρια.

«Δεν μπορώ να το ξέρω, όλα θα εξαρτηθούν απ' το πώς θα μου πάνε τα πράγματα». Κι αλλάζοντας απότομα θέμα συζήτησης, βρήκε μια δικαιολογία: «Χάρηκα πολύ που σας είδα, κυρία. Συγχωρήστε με όμως, γιατί έχω ακόμη να κάνω πολλές ετοιμασίες».

«Μα βέβαια, βέβαια, καταλαβαίνουμε», είπε η Κόντσα.

Η Μαρία ντελ Ρουζέ δεν αναφέρθηκε ξανά στα παράδοξα νέα που είχαν μόλις ακούσει.

«Δώστε χαιρετισμούς στους γονείς σας εκ μέρους μου», συνέχισε, ακολουθώντας, θαρρείς, τη λογική σειρά των χαιρετισμών όπως ήταν προγραμματισμένη από παλιά στο νου της. «Θα σας ξαναδώ μετά τις γιορτές, που θα έρθουμε να πάρουμε το καλαθάκι του μωρού. Είναι να γεννηθεί... Κοντσίτα, πότε περιμένουμε να γεννηθεί το εγγόνι μου;»

«Τον Μάιο, κυρία».

«Η καημενούλα η νύφη μου είχε μιαν αποβολή παλιότερα, το ξέρετε; Αλλά ετούτη τη φορά όλα πάνε καλά, δόξα τω Θεώ».

Η Κοντσίτα είχε αρχίσει να νιώθει άβολα μ' όλες αυτές τις οικειότητες. Αλλά ούτε κι ο Οκτάβιο Κόντε έδειχνε ευχαριστημένος με την τροπή που είχε πάρει η συζήτηση. Ανυπομονώντας να φύγει, ξαναφίλησε το χέρι της κυρίας, υποκλίθηκε ελαφρά στην Κοντσίτα και πριν βγει από την καφετέρια ενημέρωσε το σερβιτόρο να μην κρατήσει χρήματα από τις δύο κυρίες, κερνούσε εκείνος.

Δεν είχε προλάβει καλά καλά να φύγει, όταν στο πρόσωπο της Μαρία ντελ Ρουζέ ζωγραφίστηκε μια έκφραση έντονης δυσσαρέσκειας.

«Δε σκεφτήκαμε να τον ρωτήσουμε αν είναι καλύτερα η γυναίκα του. Τι αγένεια!»

«Ο δον Οκτάβιο είναι ανύπαντρος, κυρία. Μάλλον θα αναφέρεστε στη δόνια Θεθίλια Γκόμεθ ντελ Όλμο, τη μητέρα του», είπε συνετά η Κοντοίτα, ενώ η κυρία της κατένευε κουνώντας το κεφάλι. «Πάνε χρόνια που πέθανε, η καημένη. Το θυμάστε;»

«Αλήθεια; Κι ο άντρας της; Ξαναπαντρεύτηκε;»

«Όχι, κυρία. Ο δον Εδουάρδο Κόντε έμεινε πάντα πιστός στη μνήμη της συζύγου του. Μέχρι που πέθανε – πάει καιρός τώρα».

Η δόνια Μαρία ντελ Ρουζέ συνοφρυώθηκε.

«Πάμε, Κοντοίτα, γιατί αρχίσαμε να τα μπλέκουμε».

Προχώρησαν λίγο, αλλά, πριν φτάσουν στο ασανσέρ, η κυρία σταμάτησε και πάλι. Ένας υπάλληλος με σκουροκόκκινη λιβρέα τούς άνοιξε την πόρτα για να μπουν.

«Πώς είπανε ότι θα το βγάλουμε το εγγόνι μου, Κοντοίτα; Όλο το ξεχνάω», ρώτησε η κυρία σέρονοντας την ουρά της φούστας της για να μπει στο ασανσέρ.

«Μοντέστο, κυρία. Αν βέβαια γεννηθεί αγόρι. Αν είναι κορίτσι, δεν ξέρουν ακόμη» – το είπε νιώθοντας τρόμο.

Τρόμο για τον πόνο που έχει ναρκωθεί και που από στιγμή σε στιγμή μπορεί να ξυπνήσει.

«Θα μου άρεσε το Βιολέτα», είπε η γερόντισσα. «Καλό θα ήταν να αποκτήσει άλλη Βιολέτα ετούτη η οικογένεια το συντομότερο δυνατόν».

Η υπηρέτρια διαπίστωσε ήρεμη ότι ο πόνος παρέμενε ναρκωμένος.

«Κοίτα να δεις που θέλουν να δώσουν στο εγγόνι μου όνομα κατάλληλο για χειριστή ανελκυστήρα!» ξέσπασε απρόσμενα η Μαρία ντελ Ρουζέ, δίχως να δίνει την παραμικρή προσοχή στον υπάλληλο που βρισκόταν μπροστά της. «Ξέρεις μήπως γιατί διάλεξαν ένα τόσο άσχημο όνομα; Και υπάρχουν τόσα ωραία!»

«Προς τιμήν του ζωγράφου που ήταν δάσκαλος του γιου σας, κυρία».

Αυτή τη συζήτηση την είχαν ξανακάνει καμιά δεκαριά φορές. Μα η επανάληψη δε φαινόταν να κουράζει καμιά απ' τις δυο.

«Αχ, ναι, πράγματι. Ο γιος μου ζωγραφίζει. Κι απ' ό,τι καταλαβαίνω, μάλλον καλά».

«Και βέβαια, κυρία. Έχει μεγάλη επιτυχία. Τον εκτιμούν πολύ», αποκριθήκε η Κοντοίτα με μητρική περηφάνια.

Αυτή η συζήτηση γινόταν πλάι στη μεγάλη διαφημιστική αφίσα που κάλυπτε σχεδόν ολόκληρο τον πλευρικό τοίχο του ασανσέρ. Έδειχνε μια νεαρή κυρία ντυμένη επίσημα. Σε μια γωνιά ξεχώριζε το όνομα του καλλιτέχνη, γραμμένο με έντονα μαύρα γράμματα: Αμαντέο Λαξ. Ο πίνακας λειτουργούσε σαν διαφήμιση που θα προσείλκυε το ενδιαφέρον πελατών, όπως ακριβώς και πριν από δώδεκα χρόνια, τότε που λειτουργούσε ως διαφημιστική αφίσα των καταστημάτων.

«Δε σου φάνηκε κάπως παράξενος ο Οκτάβιο σήμερα; Σαν να μην ήταν ο εαυτός του», είπε ξαφνικά η Μαρία ντελ Ρουζέ.

Και η Κοντοίτα την ίδια εντύπωση είχε αποκομίσει. Το απέδωσε στο άγχος του ταξιδιού που μόλις τους είχε ανακοινώσει.

«Αν κι ο δικός μου γιος είχε δείξει τόσο ζήλο στη διεύθυνση των εργοστασίων του πατέρα και του παππού του, δε θα ήμασταν φτωχοί τώρα», πέταξε η κυρία, πριν αναφωνήσει με απρόσμενη ένταση: «Εδώ κατεβαίνουμε εμείς, νεαρέ! Κάνε στην άκρη!»

Η Κοντοίτα βγήκε απ' το ασανσέρ έχοντας κοκκινίσει ως τα αυτιά. Η κυρία, πάλι, συνέχισε το δρόμο της σαν να μην έτρεχε τίποτα, με βιάση, σαν για να προλάβει κάτι το επείγον, που όμως μόνο στο νου της υπήρχε.

«Μα, δεν είστε φτωχή, κυρία», βιάστηκε να απαντήσει η Κοντοίτα αφού απομακρύνθηκε αρκετά απ' τον υπάλληλο του ασανσέρ. «Είστε απλώς λιγότερο πλούσια από πριν».

«Πριν από τι;» Κάμποσες ρυτίδες παράλληλες και λεπτές όργωσαν ξαφνικά το μέτωπο της κυρίας.

«Πριν από την κρίση. Απ' ό,τι λένε, επηρεάζει όλο τον κόσμο, όχι μόνο τους Βαρκελωνέζους. Άλλος λιγότερο, άλλος περισσότερο, όλοι από κάτι έχουνε χάσει».

«Όχι, Κοντοίτα, μην αυταπατάσαι. Οι πραγματικά πλούσιοι

δε χάνουν τίποτα σχεδόν ποτέ. Το μόνο που ίσως χάνουν είναι η ξεδιαντροπιά τους, γιατί, με τόσους αναρχικούς που κυκλοφορούν, αναγκάζονται να την κρύβουν. Εσύ έχεις γνωρίσει κανέναν αναρχικό;»

«Όχι, κυρία, κανέναν».

«Καλύτερα. Συνέχισε έτσι. Οι αναρχικοί μπαίνουν στα σπίτια και κλέβουν τα χαλιά. Ύστερα βάζουν φωτιά. Αλλά πρώτα τα χαλιά. Τρελαίνονται για χαλιά». Ύστερα έδειξε και πάλι ξαφνιασμένη. «Μα τι καθόμαστε εδώ πέρα και μιλάμε λες και δεν τρέχει τίποτα; Πρέπει να γυρίσουμε στο σπίτι, Κοντσίτα. Ψωνίσαμε ό,τι χρειαζόμασταν; Βάλε το μυαλό σου να δουλέψει».

«Ναι, κυρία».

«Είσαι σίγουρη πως δε μας λείπει τίποτα; Καμιά χύτρα για το αυριανό φαγητό ίσως;»

«Όχι, κυρία. Έχουμε αρκετές χύτρες».

«Είσαι σίγουρη;»

«Απολύτως, κυρία».

«Ε, τότε, πάμε, τι καθόμαστε εδώ πέρα».

Με βήμα λιγάκι κουρασμένο αλλά κομπό όπως πάντα, η κυρία Μαρία ντελ Ρουζέ βγήκε στις Ράμπλας. Ο Χουλιάν περιέμενε λίγα μέτρα πιο πέρα, καθισμένος πίσω απ' το τιμόνι του Ρενό. Με το που είδε τις γυναίκες να βγαίνουν, έσπευσε να κατέβει απ' το αμάξι, να ανοίξει την πίσω πόρτα και να προσφέρει το μπράτσο του στη γερόντισσα, βοηθώντας τη να ανέβει. Ύστερα έκανε το ίδιο και με την Κόντσα, αλλά με μικρότερο ενθουσιασμό. Και οι δυο τους γαντζώθηκαν στο μπράτσο του βετεράνου οδηγού, με μεγαλύτερη δύναμη από κείνη που επιτρέπει η ευγένεια. Για δυο γυναίκες που 'χαν στις πλάτες τους πάνω από έξι δεκαετίες ζωής η καθεμιά, δεν ήταν εύκολη δουλειά να σκαρφαλώσουν σ' εκείνο το μοντέρνο μηχάνημα, πόσω μάλλον όταν η μόνη βοήθεια προερχόταν από έναν οδηγό σχεδόν εβδομήντα χρόνων.

Η κυρία κάθισε τελικά στη θέση της ξεφυσώντας, η Κόντσα

την ακολούθησε κι ο Χουλιάν αναστέναξε, ίσως ανακουφισμένος που η επιχείρηση επιβίβασης είχε ολοκληρωθεί χωρίς απρόοπτα, για να επιστρέψει έπειτα στη θέση του πίσω απ' το τιμόνι.

Με το που άρχισε να μουγκρίζει η μηχανή, η κυρία είπε, ρίχνοντας μια τελευταία ματιά στις φωτισμένες προσόψεις των καταστημάτων: «Αυτές οι κροκέτες μου έπεσαν βαριές, Κοντσι-τα. Νιώθω έναν κόμπο εδώ...»

Έδειχνε το στομάχι της, που πιεζόταν απ' τον κορσέ.

«Πάμε στο σπίτι, Φελίπε», πρόσθεσε. «Δεν είναι ώρα αυτή να τριγυρνούν στους δρόμους δύο καθωσπρέπει κυρίες».

Ο βετεράνος σοφέρ δεν ένιωθε προσβεβλημένος που η κυρία δε θυμόταν το όνομά του. Μάλλον περήφανος ένιωθε που τον αποκαλούσε με το όνομα του πατέρα του, ο οποίος είχε περάσει όλη του τη ζωή κρατώντας τα χαλινάρια στην άμαξα του πρώτου κυρίου Λαξ, ευσυνειδήτος και σιωπηλός, όπως πρέπει να 'ναι κάθε καλός υπηρέτης. Τον λάτρευε όσο ζούσε, τον θυμόταν πάντα μετά το θάνατό του και τελευταία ένιωθε ευγνωμοσύνη για το γεγονός πως η κυρία τον ξανάφερε στη ζωή χάρη στη διαταραγμένη μνήμη της.

Πάνω απ' τη μαρμίζα της κεντρικής εισόδου του πολυκαταστήματος, μια οικογένεια από παιδικές κούκλες ανακοίνωνε τον ερχομό των Χριστουγέννων. Οι βιτρίνες άστραφταν. Στη μεγαλύτερη απ' όλες, έκανε βόλτες ένα ηλεκτρικό τρενάκι με τα βαγόνια του φορτωμένα μικροσκοπικά πακέτα. Οι Ράμπλας ήταν γεμάτες από ένα βουερό πλήθος πολυάσχολων ανθρώπων που πηγαινοέρχονταν. Από κάπου εκεί κοντά ακούγονταν τα κάλαντα. Ο κόσμος μπαινόβγαινε ασταμάτητα από τις μεγάλες περιστρεφόμενες πόρτες.

Το Ρενό κατέβηκε τον πιο δημοφιλή δρόμο της πόλης με κατεύθυνση προς τη θάλασσα. Η κυρία είχε τα μάτια της μισόκλειστα. Η Κόντσα, πάλι, ένιωθε να νανουρίζεται ανάλαφρα απ' τη χαρά της γιορτής, τις τελευταίες αχτίδες του ήλιου μιας κρύας

μέρας, τη ζωντάνια των δρόμων. Τράβηξε την προσοχή της η πλούσια διακόσμηση της πρόσοψης της Εταιρείας Καπνού των Φιλιππίνων και σταυροκοπήθηκε περνώντας απ' την εκκλησία της Μπελέν, όπου νωρίς την ίδια μέρα είχε εκκληρώσει την υποχρέωση της ετήσιας επίσκεψής της, όπως τόσοι και τόσοι άλλοι Βαρκελωνέζοι. Πέρα μακριά διέκρινε τους πάγκους των ανθοπωλών κι ένιωσε μια ελαφριά νοσταλγία για την εποχή που καμιά μηχανή δεν ενοχλούσε τα λουλούδια με τους καπνούς της. Θα της άρεσε πολύ να κατέβαινε και ν' αγόραζε ένα μπουκέτο λευκές μαργαρίτες, τις αγαπημένες της δόνια Μαρία ντελ Ρουζέ, αλλά είχαν ήδη αργήσει και δε χωρούσε άλλη καθυστέρηση.

Φτάνοντας στο ύψος της οδού Πορταφερίσα, το αμάξι έστριψε προς την άλλη κατεύθυνση, περνώντας απ' το Παλάτιο Μόχα, που είχε τα παντζούρια του ανοιχτά, λες και κάποιος είχε αποφασίσει να αερίσει τα βασιλικά του δωμάτια. Ένας διαβάτης το είχε προσέξει, όπως ακριβώς και η Κόντσα, και κοίταζε με περιέργεια τις ζωγραφιές και τα εμβλήματα της οροφής, διακόπτοντας τον περίπατό του. Η στροφή έκανε την κυρία να βγει απ' την ονειροπόλησή της.

«Είσαι σίγουρος πως είναι έτοιμο το μουλάρι να μας βοηθήσει στην ανηφόρα;» ρώτησε. «Δε θέλω να χάσω κι άλλο χρόνο».

«Αυτά τα μοντέρνα αυτοκίνητα δε χρειάζονται μουλάρια, κυρία. Τα κάνει όλα η μηχανή».

Το αυτοκίνητο ήταν ένα καπρίτσιο του κυρίου Ροντόλφο. Το είχε παραγγείλει απ' τη Γαλλία, πριν από τρεις δεκαετίες σχεδόν, παρακινήμένος από μια διαφήμιση που παρουσίαζε το «Ρενό 14HP, μια λιμουζίνα με κομψό αμάξωμα τύπου *τορπέντο*». Κανένας προοδευτικός άνθρωπος δε θα μπορούσε να αντισταθεί σε τέτοια περιγραφή. Ήταν ένα από τα πρώτα αυτοκίνητα της πόλης –με πινακίδα νούμερο τέσσερα– και τόσο διάσημο, που τον πρώτο καιρό οι πεζοί χειροκροτούσαν στο πέρασμά του.

«Εσύ μην τα εμπιστεύεσαι αυτά τα μηχανήματα και κοίτα να δεις αν είναι εκεί το μουλάρι...» απάντησε η κυρία, πριν γείρει

και πάλι το κεφάλι της μπροστά και βυθιστεί ξανά σε βαθύ ύπνο.

Στο κτίριο όπου άλλοτε στεγαζόταν το θέατρο *Κολισέουμ* υπήρχε μια ανακοίνωση που έλεγε πως το βράδυ της ημέρας των Χριστουγέννων θα γινόταν η πρώτη επίσημη προβολή μιας ταινίας του Χάρολντ Λόιντ. Υπήρχε κόσμος που περίμενε πλάι στο ταμείο για τα εισιτήρια. Λίγα μέτρα πιο κει δυο κύριοι συζητούσαν χειρονομώντας και υψώνοντας τη φωνή. Η Κόντσα αναστέναξε από πλήξη – τόσο ενθουσιασμό μόνο δυο θέματα μπορούσαν να προκαλέσουν: ο καταλανικός εθνικισμός ή η οικονομική κρίση. Απ' όσο μπορούσε να καταλάβει, μιλούσαν μάλλον σ' αυτή τη γλυκιά και πλούσια γλώσσα που κάνει τόσο για να διακηρύξεις μια δημοκρατία όσο και για να πουλήσεις πεπόνια, άρα κατέληξε πως μιλούσαν μάλλον για το πρώτο θέμα.

Όταν έφτασαν πια στον προορισμό τους, είχε περάσει προ πολλού η ώρα του φαγητού. Άλλες εποχές μια τέτοια συμπεριφορά θα ήταν αδιανόητη για την κυρία. Τα ωράρια, που τηρούνταν με σχολαστική ακρίβεια, ήταν ανέκαθεν οι σταθερές που εξασφάλιζαν την εύρυθμη λειτουργία της οικίας Λαξ. Το πρωινό σερβιριζόταν στις οχτώ και τέταρτο, από τις δώδεκα ως τη μία και μισή ήταν η ώρα του περιπάτου, στις δύο ακριβώς έτρωγαν το μεσημεριανό, στις επτά προσεύχονταν με το ροζάριο – τις Τετάρτες δεκαπέντε λεπτά αργότερα– κι αμέσως μετά σερβιριζόταν το δείπνο, πάντα, χωρίς καμία παρέκκλιση. Τις Τετάρτες η κυρία είχε τις συναντήσεις της στη βιβλιοθήκη, τις Πέμπτες δεχόταν επισκέψεις και τις Κυριακές παρακολουθούσαν όλοι τη λειτουργία των δώδεκα στην ενορία της Κονθελπιόν, της οποίας ο ιερέας –ο πατήρ don Εουδάλδο– συνήθιζε να τρώει έπειτα με την οικογένεια. Έτσι γινόταν πάντα, δίχως εξαιρέσεις, τη μία βδομάδα μετά την άλλη, μέχρι που έρχονταν τα Χριστούγεννα, η Μεγάλη Εβδομάδα ή οι καλοκαιρινές διακοπές και άλλαζαν την καθημερινή ρουτίνα.

Εκείνη την 24η Δεκεμβρίου του 1932 η κυρία ζήτησε να της σερβίρουν ένα τσάι στο δωμάτιό της και αποσύρθηκε δίχως να

χαιρετήσει κανέναν. Ο γιος της, που την περίμενε από ώρα καθισμένος στο τραπέζι –με την πλάτη στητή, ακουμπισμένη στην ταπετσαρισμένη ράχη της καρέκλας–, άρχισε να τρώει, έχοντας βαρεθεί να βλέπει τη σούπα του να κρυώνει, και βέβαια θύμωσε πολύ. Η Τερέσα, η νύφη, προσπάθησε να δικαιολογήσει την πεθερά της επικαλούμενη την ασθένειά της. Το ζεύγος πήρε το γεύμα του –κι όχι μόνο γι’ αυτούς τους λόγους– μέσα σε μιαν ατμόσφαιρα πλήξης και κακοκεφιάς. Και σιωπής.

Το απόγευμα δυο μικροί του καταστήματος έφεραν τα ψώνια, κομψά αμπαλαρισμένα. Οι υπηρέτες τα τακτοποίησαν στην αποθήκη πλάι στο κελάρι, περιμένοντας περαιτέρω οδηγίες. Στην κουζίνα επικρατούσε μεγάλος αναβρασμός λόγω των προετοιμασιών για το τραπέζι της επομένης. Το δείπνο της παραμονής των Χριστουγέννων, από την άλλη, δεν ανήκε στις συνήθειες της οικογένειας. Το αποκορύφωμα της γιορτής ήταν το τραπέζι της ημέρας των Χριστουγέννων.

Η κυρία Μαρία ντελ Ρουζέ δε βγήκε απ’ το δωμάτιό της όλο το απόγευμα. Το βράδυ πια κάλεσε την Αντόνια για να τη βοηθήσει να ξαπλώσει. Η υπηρέτρια, που είχε έρθει στο σπίτι μόλις πριν από τέσσερα χρόνια, όπως και η Τερέσα, βγήκε απ’ το δωμάτιο με το πρόσωπό της παραμορφωμένο απ’ την τρομάρα, λέγοντας πως ποτέ ως τότε δεν είχε ξαναδεί την κυρία σε τέτοια κατάσταση διάλυσης και με τόσες παλαβές ιδέες.

«Λίγο ακόμα και θα με τρελάνει κι εμένα», πρόσθεσε.

Τα ανέλαβε λοιπόν όλα η Τερέσα. Έδωξε την καμαριέρα και πήρε εκείνη τη θέση της, υπάκουη και γλυκιά. Μπήκε στο δωμάτιο της πεθεράς της σαν γιατρός που τον κάλεσαν για κάποιο επείγον περιστατικό. Σε λίγο ξαναβγήκε και ζήτησε να έρθει η Κοντσίτα. Τα χέρια και η φωνή της έτρεμαν όταν της είπε: «Κόντσα, για όνομα του Θεού, ξέρεις μήπως εσύ πού είναι φυλαγμένο το κλειδί του δωματίου της Βιολέτα;»

«Αχ, όχι, κυρία. Πάνε χρόνια που το έχουμε χάσει, από τη μέρα που...» Σταμάτησε να μιλάει με τη σκέψη της και πάλι στον

ναρκωμένο πόνο, που καμιά κουβέντα ειπωμένη μεγαλόφωνα δεν έπρεπε να ξυπνήσει. Ύστερα συνέχισε: «Το είχε πάρει η πεθερά σας. Εκείνη κλείδωσε το δωμάτιο για πάντα. Από κείνη τη μέρα κι έπειτα δεν το ξανάδα ποτέ».

Η Τερέσα δεν έκανε πίσω ακούγοντας αυτά τα λόγια.

«Άρα, λοιπόν, εκείνη θα πρέπει να το έχει φυλάξει κάπου. Είναι σίγουρη πως βρίσκεται κάτω απ' το κρεβάτι της και επιμένει να ψάξω να το βρω. Λέει πως θέλει να το κρατάει στο χέρι της», εξήγησε η Τερέσα. «Κι εγώ έκανα όπως μου είπε, το έψαξα, αλλά δεν υπάρχει τίποτα εκεί πέρα. Ούτε καν σκόνη».

«Η κυρία παραληρεί, το ξέρετε πολύ καλά. Και δε θα έπρεπε να σκύβετε έτσι», είπε δείχνοντας με το βλέμμα της την κοιλιά της Τερέσα που μόλις είχε αρχίσει να φουσκώνει.

«Δεν είναι ένα απλό παραλήρημα, Κόντσα. Πρώτη φορά τη βλέπω σε τέτοια κατάσταση. Πριν από λίγο μού ζήτησε να καλέσω το γιο της τον Χουάν. Λέει πως θέλει να τον δει πριν πεθάνει. Είμαι πολύ τρομαγμένη. Ξέρεις αν έχει γυρίσει στο σπίτι ο Αμαντέο;»

Η Κόντσα έγνεψε αρνητικά με το κεφάλι. Είχε δει τον Αμαντέο να φεύγει λίγο νωρίτερα, χωρίς σοφές, οδηγώντας μόνος του τη Ρολς-Ρόις. Και, φυσικά, κανένας δεν ήξερε τι ώρα σκόπευε να επιστρέψει. Όπως πάντα.

«Πρέπει να με βοηθήσεις, Κόντσα».

«Πιστεύετε πως η κυρία σκοπεύει να μπει στο δωμάτιο της Βιολέτα;» τόλμησε να ρωτήσει. «Τρέμω και μόνο που το σκέφτομαι. Θα ήταν σκέτη καταστροφή για κείνη. Σκεφτείτε πως όλα εκεί μέσα είναι όπως ακριβώς τα είχε αφήσει».

Το βλέμμα της Τερέσα φανέρωνε θλίψη. Κάτω απ' τα μάτια της διακρίνονταν μαύροι κύκλοι. Είχε τα χέρια ακουμπισμένα στην κοιλιά της και την πλάτη γερτή. Ένιωθε εξαντλημένη.

«Πρέπει να το βρούμε αυτό το κλειδί», είπε. «Αλλιώς, δε θα μπορέσει να κλείσει μάτι όλη νύχτα. Κάπου θα πρέπει να 'ναι».

Η Τερέσα διάλεξε κάποια απ' τα μέλη του υπηρετικού προ-

σωπικού, έφτιαξε μια ομάδα και τους έβαλε να ψάχνουν το μικροσκοπικό μεταλλικό αντικείμενο. Δεν το είχαν βρει ακόμη την ώρα που επέστρεψε ο κύριος, στις εννιά και τέταρτο, κομψός και ψυχρός όπως πάντα. Έριξε μια ματιά δίχως ενδιαφέρον, κάλεσε την Κοντσιτά και ζήτησε να του σερβίρουν το δείπνο στο στούντιό του. Αμέσως μετά πήγε να ανέβει τη μαρμαρίνη σκάλα, σκόνταψε πάνω στα γύψινα, που ήταν πολύ χαμηλά, και παραπάτησε, αλλά κανένας δεν τρόμαξε. Ούτε καν ο ίδιος.

Μαθαίνοντας πως ο άντρας της είχε επιστρέψει, η Τερέσα ανέβηκε στο στούντιο να του πει τι συνέβαινε και να του ζητήσει την άδεια να καλέσει τον αδερφό του. Ύστερα από λίγο κατέβηκε και πάλι, με τα μάτια γεμάτα δάκρυα. Η Κοντσιτά την περιμένε ανήσυχη στη βάση της σκάλας.

«Τι είπε; Να καλέσουμε τον Χουάν;»

Η Τερέσα έγνεψε αρνητικά με το κεφάλι.

«Το φοβόμουν αυτό», μουρμούρισε η πολύπειρη καμαριέρα με μια έκφραση ανησυχίας στο πρόσωπό της.

Μισή ώρα αργότερα η μικρή Λάγια –που είχε βαρεθεί να παρακολουθεί την επιχείρηση αναζήτησης του κλειδιού και που η μητέρα της την είχε στείλει στην κουζίνα– ανέβαινε τη σκάλα της σοφίτας προσπαθώντας να ισορροπήσει ένα δίσκο γεμάτο φαγητά.

Η νύφη συνέχισε να ψάχνει το κλειδί, δίχως να επηρεαστεί απ' την αδιαφορία του άντρα της και την απογοήτευσή της. Η Κόντσα την παρακάλεσε κάμποσες φορές να πάει να ξαπλώσει, της υποσχέθηκε πως θα συνέχιζαν να ψάχνουν εκείνες, αλλά η Τερέσα δεν ήθελε ούτε να τ' ακούσει.

«Δεν πρέπει να κουράζεστε τόσο», είπε η Κοντσιτά, καρφώνοντας και πάλι το βλέμμα της στην κοιλιά της νεαρής της κυρίας. «Δε θα το συγχωρούσα στον εαυτό μου αν παθαίνατε ό,τι και την περασμένη άνοιξη».

«Δε θα πάθω τίποτα», χαμογέλασε γλυκά η Τερέσα. «Είμαι ήδη στον τέταρτο μήνα. Ο γιατρός μου είπε πως όλα πάνε καλά».

Η Τερέσα είχε μάθει εδώ και πολύ καιρό να χρησιμοποιεί το πείσμα ως το πιο ισχυρό της όπλο.

Το κλειδί βρέθηκε τελικά κατά της έντεκα, μέσα στο σεκρετέρ που είχε η κυρία της στον προθάλαμο της κάμαράς της, τον οποίο πότε πότε χρησιμοποιούσε και ως ιδιωτικό σαλόνι. Τα δάχτυλα της Τερέσα το ανέσυραν από κει με μια κίνηση θριάμβου και το πρόσφεραν στην πεθερά της, που το άρπαξε μαζί με το χέρι που το κρατούσε.

«Μείνε λιγάκι, Τερέσα», πρόσταξε, «και πες σ' όλους τους άλλους να φύγουν».

Η συζήτησή τους διήρκεσε περίπου πενήντα λεπτά. Όταν η Τερέσα βγήκε και πάλι απ' την πόρτα του δωματίου της δόνια Μαρία ντελ Ρουζέ, είχε μάτια κοκκινισμένα και μάγουλα χλομά. Ξάπλωσε χωρίς να δειπνήσει. Το τσάι και τα ελβετικά κουλουράκια που είχε αφήσει η Κόντσα στο τραπέζι του σαλονιού της βρέθηκαν άθικτα την επόμενη μέρα.

Η νύχτα κύλησε μέσα σε απόλυτη ησυχία. Ούτε ο νυχτοφύλακας δεν πέρασε έξω απ' τη μεγάλη πόρτα του σπιτιού. Μπορεί να ήταν αυτή η μεγάλη γαλήνη που λένε ότι προηγείται των μεγάλων κατακλυσμών.

Μέσα στις επόμενες ώρες, τη μέρα πια των Χριστουγέννων του 1932, συνέβησαν τρία φοβερά πράγματα: πήραν φωτιά τα *Μεγάλα Καταστήματα Ελ Σίγλο*, πέθανε στο κρεβάτι της η κυρία Μαρία ντελ Ρουζέ Γκολορόνς κι ο Αμαντέο Λαξ πέρασε για πρώτη φορά ένα μέρος της νύχτας στο δωμάτιο της Λάγια, της κόρης της μαγειρισσας, που ήταν μόλις δώδεκα χρόνων.

Η Βιολέτα Λαξ αποφασίζει να κάνει ένα ταξίδι στη Βαρκελώνη προκειμένου να δει μια νωπογραφία που είχε ζωγραφίσει ο παππούς της στην εσωτερική αυλή του παλιού οικογενειακού τους αρχοντικού. Εκεί θα βρεθεί μπροστά σε μια μακάβρια έκπληξη. Κατά τη διάρκεια των εργασιών συντήρησης του έργου, αποκάλυπτεται πίσω απ' τον τοίχο ένα αποθηκάκι του οποίου την ύπαρξη κανείς δε γνώριζε έως τότε, και στο εσωτερικό του ένα πτώμα που έχει παραμείνει εκεί μέσα για περισσότερο από εβδομήντα χρόνια. Η Βιολέτα θα αναγκαστεί να ανατρέξει στις ρίζες της και να ανακαλύψει κάποιες αλήθειες που θα αλλάξουν τα πάντα.

Από το Πασέο ντε Γκράθια στα χαμόσπιτα της Παράλελο, και από τα αστικά σαλόνια στις πνευματιστικές συναντήσεις των φιλελεύθερων πνευμάτων της εποχής ή στα Μεγάλα Καταστήματα Ελ Σίγλο, ο αναγνώστης πραγματοποιεί ένα ταξίδι στην καρδιά της Βαρκελώνης του μοντερνισμού και των αλλαγών, μέσα από μια σαγηνευτική ιστορία μυστηρίου.



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ISBN 978-960-496-529-8



ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΜ: 10386

ΔΙΑΒΑΖΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΓΙΑΤΙ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΜΕ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ